

Рецензия за книгата на Ваня Мичева

“Паратактични отношения в историята на българския книжовен език”

от проф. дфн Татяна Славова

Книгата на Ваня Мичева е посветена на най-малко проучената област от историята на българския книжовен език – синтаксиса. Цялостните и системни разработки (и то върху отделни паметници или отделни периоди) от историята на езика се броят на пръсти, особено от страна на българските учени. Липсва целенасичено изследване на историческия паратаксис и хипотаксис, което да проследява диахронно съответните характеристики и развойни процеси в продължение на векове в българското книжовно езиково пространство. Затова избраната тема буди адмирации както заради пионерския ѝ характер в много начинания, така и заради необходимостта от специализирана подготовка при нейното разработване.

Ваня Мичева ограничава изследването си тематично и хронологично върху паратактичните отношения в книжовния ни език в рамките на осем века – от края на IX до края на XVII в. Изборът ѝ на изворовия материал е ясно формулиран – става въпрос за три паметника от трите основни периода в историята на българския език (Пространните жития на св. Кирил и св. Методий, Бдинския сборник от 1360 г. и Тихонравовия дамаскин от XVII в.). Аргументът на авторката за този подбор е, че текстовете са представителни за езика от съответния период, автентични (непреводни) са, имат достъпни издания и не са изследвани от гледище на паратаксиса.

Още в първата глава са изяснени основните понятия на паратактичните отношения (езикова единица, съчинително отношение, съюз, система от паратактични отношения), което гарантира недопускането на двусмисленост и неяснота по-нататък в изложението. Същинските за изследването глави са четири и съответно разглеждат съединителни, съпоставително-противопоставителни, разделителни и други съчинителни съюзи. Ваня Мичева изхожда от схващането, че на всяка семантична стойност на езиковите явления отговаря конкретен формален показател и допълнителни белези с граматичен/лексикален характер, т.е. на система от семантични връзки съответства система от съчинителни съюзи. Методологията на работа се основава на пълна ексцерпция на паратактичните съюзи в привлечените паметници, а отнасянето на всеки един съюз към съответния тип става според неговата основна семантика. Този метод на работа позволява на авторката не само да изведе

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.3.06-0024/2012
„Информатика, граматика, лексикография”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

семантичните стойности, но и възможно най-достоверно да проследи тенденциите в развитието на съчинителните съюзи – отпадането на някои, появяването на нови, функционирането на други като наречия и т.н. Това е и най-голямото достойнство на труда – представянето на паратаксиса като жив организъм и развиваща се система.

Анализът е детайлен, коректен, със статистически данни, но далеч не е дескриптивен, защото най-ценното в него е обяснението и коментарът, главно езиков (влияние на говоримия език и традицията, въздействие на стила, семантична конкуренция с други съюзи, паратактична и хипотактична двойственост, морфологична или/и синтактична омонимия), но и лингвокултурологичен. Показани са отлични филологически знания, способност за логично, аналитично и оригинално мислене, умение фактите да се интерпретират творчески и самостоятелно. Изключително редки са неточностите, напр. твърдението, че “съюзите **тѣмь** и **тѣмьже** по произход са дателни форми за мн. ч.”, докато те са ед. ч. на творителен падеж с причинна функция.

Заключението обобщава историческия развой на българския паратаксис като съчетаване на семантични стойности и структурни белези, на книжовна традиция и иновации от живия узус в диалектите, на влияние на културната парадигма. Проектирани са тенденциите към разширяване или стесняване, преобразуване и прегрупиране, изместване или безвъзвратно изпадане на елементи от паратактичната съюзна система на езика ни, характеризираща се с немалка степен на полифункционалност. Много важно е, че паратаксисът се разглежда и в контекста на смисловото съдържание, сюжета и стила на конкретния текст. Приложените таблици нагледно демонстрират изводите и имат висока научно-приложна стойност.

Така рецензираната книга, в която за първи път цялостно и системно се разглеждат паратактичните отношения в историята на българския книжовен език, запълва съществена празнота във филологическата ни наука и предствавя значим личен принос на авторката.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.3.06-0024/2012
„Информатика, граматика, лексикография”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд